

18. Соколов Д.Ю. Казки та казкотерапія / Д.Ю. Соколов. – М.: Ексмо – прес, 2001; 2005. – 224 с.

19. Соловйова Л. Казкотерапія у навчально-виховному процесі / Л.Соловйова // Початкова освіта. – 2010. –№ 16 (квітень). – С. 12-13

20. Таран І.В. Валюшко Ю. Ерготерапія, як сучасний напрямок фізичної реабілітації хворих із травмами й захворюваннями нервової системи / Теоретичні та методичні проблеми фізичної реабілітації: матеріали VI Всеукр. наук.- метод. конф. – Херсон, 2016 – С. 292 – 298.

21. Тренінг по казкотерапії: Збірник програм по казкотерапії / Під ред. Т.Д. Зінкевич – Євстигнєєвої. – СПб.: 2002. – 254 с.

22. Успенська В. Впровадження здоров'язберігальних технологій у загальноосвітньому навчальному закладі // Рідна школа. – 2009. - № 4. – с. 44 – 48.

23. Шевирьова Г. Г. Зоотерапія в житті дітей з особливими потребами / Г. Г. Шевирьова // Система надання освіти дітям з особливими освітніми потребами в умовах сучасного закладу : Збірник за матеріалами VII Всеукр. науково-практичної конференції (11 грудня 2019 року). – Лисичанськ : ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» – Лисичанськ : ФОП Єгорова О. Є. – 2019. – С. 187– 188.

24. Шевченко, Юлія. Особливості розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями в сучасному просторі / Юлія Шевченко // Особлива дитина: навчання і виховання. — 2020. — № 3. — С. 36-44.

25. Ярмола Н.А. Організація уроків соціально побутового орієнтування в спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для розумово відсталих дітей / Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. - 2012. - Вип. 3(1). - С. 173-178.

Дацькова Світлана,

вчитель початкових класів,

Комунального закладу загальної середньої освіти "Ліцей № 4
імені Павла Жука Хмельницької міської ради"

Організація роботи з дітьми з ООП

Анотація: Сьогодні наша держава незворотно рухається до інклюзивної освіти. Тож виникла необхідність в об'єднанні зусиль всіх фахівців сучасної школи:

вчителів початкових класів, педагогів-предметників, класних керівників, практичних психологів та соціальних педагогів, які зобов'язані підготувати та забезпечити інтеграцію дітей з обмеженими можливостями у суспільство. Найкращим чинником соціалізації є створення інклюзивних класів.

Ключові слова: особливі освітні потреби, командна робота, сильні сторони, комунікативні паспорти, скаффолдинг.

Кожна дитина неповторна та унікальна, і потреби кожної особистості відрізняються. Дитина з особливими освітніми потребами на сучасному етапі розвитку суспільства розглядається як особистість, яка має ті ж права, що й інші члени спільноти, але через особливості індивідуального розвитку їй необхідно надавати особливі освітні послуги. Завдяки цій допомозі у дітей з особливими потребами спостерігаються важливі позитивні зміни в особистісно-мотиваційній, пізнавальній, емоційно-вольовій сфері. Освітня і корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливими освітніми потребами має носити комплексний характер, охоплювати всі лінії їхнього індивідуального розвитку. Основними умовами і факторами, які сприяють просуванню психічного розвитку таких дітей, є їхня особиста діяльність і співпраця з дорослими. Навчання має носити практичну спрямованість, оскільки з даного боку доступна дитині діяльність (предметна, ігрова, комунікативна, трудова тощо) виступає джерелом знань про оточуючий світ, з допомогою якого цей світ пізнається та перетворюється, з іншого – різні види діяльності забезпечують можливість використання та закріплення навичок, роблять їх здобутком кожної окремої дитини, її власним досвідом, формують у неї вміння адаптуватися до соціального середовища.

Важливий чинник успішності інклюзивного навчання – розуміння педагогами найважливіших потреб дітей з особливими освітніми потребами. Тоді вони зможуть створити їм такі умови навчання, за яких дитина почуватиметься комфортно, а її навчання буде більш ефективним.

Особливості організації роботи з дітьми з ООП

1. Командна робота — на всіх рівнях. Включення дитини з особливими освітніми потребами в колектив — турбота не лише вчителя, а цілої команди. До її складу мають входити: соціальний педагог, психолог, асистент вчителя, реабілітолог, дефектолог, батьки дитини. Найважливішу роль відіграє співпраця вчителя і асистента вчителя. Вони мають спільно готуватися до навчального заняття, підбирати завдання, які допоможуть школяреві опанувати тему,

модифікувати та адаптувати за потреби завдання, тим самим забезпечивши рівні умови та однакову включеність у процес усіх здобувачів.

Керівник закладу має розробити чіткі посадові інструкції для асистента учителя та самого вчителя. Завдання директора – налагодити співпрацю між ними. Успішною вона буде тоді, коли вчитель і асистент будуть рівноправними партнерами.

Тільки спільна робота вчителя і асистента над розробленням індивідуальних завдань, дидактичного матеріалу, індивідуальної програми розвитку тощо дасть змогу отримати очікуваний результат [2].

Але серед найважливіших її учасників — батьки такого учня. Необхідно залучити їх до співпраці.

Перед приходом дитини з ООП потрібно підготувати клас. Створити сприятливу, психологічно комфортну атмосферу. Найкраще розпочинати з родин. Для батьків слід провести тренінги, перегляд фільмів про інклюзивне навчання або про такі самі особливості здоров'я, які є в нового здобувача.

2. Цінність та унікальність кожної особистості

Вчитель має доступно для розуміння школярів пояснити ще до появи дитини з ООП її особливості.

Можна уявити себе на місці цієї дитини. Якщо в нього є вади зору, усім зав'язати очі та попросити походити так. Якщо він не використовує мову через синдром Дауна чи аутизм — спробувати мовчки донести до інших свою думку.

Це значно знизить агресію до такої дитини. Усі здобувачі мають навчатися разом, незалежно від відмінностей, що існують між ними, бо вони усі цінні та унікальні [3]. .

3. Опора на сильні сторони

Процес навчання таких дітей слід розпочинати із виявлення їх сильних сторін. В подальшому спиратися на них. Змінилася парадигма навчання. Засвоїти знання — більше не головна мета, важливіше користуватися ними та створювати щось нове, а особливо це стосується дітей з ООП. Жодна особливість не позбавляє в людини творчих здібностей, кожен може згенерувати нову ідею. Тож є те, що варто створювати разом усім здобувачам, а спиратися краще на сильні сторони кожного з них.

Є країни, де взагалі немає корекційних шкіл (Норвегія, Фінляндія), а головна установка: прогрес швидше буде в тому, що школяр робить добре, ніж у тому, що не вдається [2].

4. Створення комунікативного паспорта

Від імені дитини прописуємо всі її інтереси, здібності, хобі, що не подобається, як зручно комунікувати. Ця ідея з'явилася у польських школах.

Починається паспорт з привітання: «Я — Платон, мені 9 років, всім привіт». Там можуть бути такі розділи: загальна інформація про учня, «Як я спілкуюсь», «Самообслуговування», «Мобільність», «Мої інтереси», «Важливо».

Після бесіди з батьками, фахівцями, які з дитиною працюють та спостереження можна його виготовити. Це допоможе у роботі з дитиною з ООП. Вчителі починають орієнтуватися на досягнення дитини, краще відчувати її індивідуальність. Цей паспорт має бути кольоровим, цікавим.

Скаффолдинг — створення умов для підвищення успішності кожного учня

Скаффолдинг (від англ. scaffolding – риштування, будівельні ліси) – освітня стратегія, суть якої полягає в тому, що здобувач розв'язує певні завдання не виключно самостійно, а за допомогою вчителя. Завдання достатньо складні, тож самотужки дитина з ними не впорається, але з підтримкою педагога – цілком.

Саме ця підтримка є скаффолдингом. Завдяки ній дитина поступово покращує свої знання та навички, а отже, згодом починає менше потребувати риштувань, тож учитель може згодом їх прибрати [2] .

Для цього дитина має вчитися у «зоні найближчого розвитку», тобто робити те, що їй цікаво, але поки що неможливо опанувати без підтримки. Ніщо так не поліпшує мотивацію, як можливість впоратися із завданням і досягти успіху.

Скаффолдинг — це процес, який дає можливість дитині (у тому числі новачку) розв'язати проблему, виконати завдання або досягти цілей, які знаходяться за межами її індивідуальних зусиль чи можливостей. Як допомогти? Сказати «Молодець, тобі все вдасться»? Але ж дитина розуміє, що її спроби поки що далекі від результату. Цього мало. Є різні **види підтримки**.

Вербальна — словесне заохочення, підтримка та похвала.

Підказки через міміку, жести, вказівки, рухи тіла — велика сила.

Фізична підтримка — можна писати, малювати чи робити щось з учнем разом «рука в руці».

Візуальний стимул — планери, картинки, піктограми, символи.

Маніпуляція символами — розташування об'єктів у певному порядку.

6. Підготовка завдань різної складності

За допомогою різнорівневих завдань усі здобувачі можуть долучитися до вивчення, дослідження теми. Коли всі аналізують певні поняття та створюють

таблиці, дитині з ООП можна доручити замальовувати отриманий досвід. Варто орієнтуватися не лише на такого здобувача, а на потреби всього класу. Різноманітні завдання дають дітям вибір. Також, за потреби, важливо дати варіанти подання матеріалу (словесно, візуально, піктограмами).

7. Креативність вчителя та створення наочності

Творчий підхід під час розробки уроку — найголовніший ресурс учителя. Усі діти можуть навчатися незалежно від рівня їхнього розвитку. Слід продумувати різні способи подачі матеріалу, щоб це було цікаво і доступно усім.

Для немовленнєвих дітей зображення — це вже не просто наочність, а спосіб побудувати діалог. За аутизму, навіть якщо дитина розмовляє, для неї важлива опора на зорове сприйняття, бо так інформація сприймається значно краще. Тож у приміщенні школи навіть роблять вивіски з малюнками, які пояснюють призначення кімнат: клас, туалет, їдальня, бібліотека тощо.

Образи допомагають дітям з різними діагнозами. Давно відомо, наскільки важливі наочно-зорові форми пізнання для дітей з вадами слуху. У випадку інтелектуальних порушень візуалізація допомагає уявити, зрозуміти поняття у процесі конкретно-наочного мислення (наприклад, завдання співвідносити зображення та предмет) [2].

Варто зауважити, що не існує чітко встановленої методики залучення дітей з особливими соціальними та емоційними потребами до звичайних класів. У цій справі вчителі мають спиратися на свої знання і досвід, а також використовувати сучасні ефективні педагогічні підходи, зокрема: збирати щонайбільше відомостей про дітей, створювати можливості для практичного навчання, враховувати сильні риси і потреби кожного, спостерігати, оцінювати і планувати навчання дитини, працювати спільно з іншими членами колективу тощо. Поширення більш гнучких, адаптованих систем, здатних повною мірою враховувати різноманітні потреби дітей, сприятиме підвищенню шкільної успішності та залученню до освіти всіх дітей.

Отже, які б методи не використовував вчитель, важливо донести: людину не можна вимірювати лише через дефіцит чогось. Та навіть здібності і досягнення — хоч це і важливий вклад, але й ними не можна виміряти цінність людини.

Список використаних джерел та літератури:

1. *Концепція розвитку інклюзивної освіти*. http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/.

2 . Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. К.: Самміт–Книга, 2009. 272 с.

3. *Татаринцев О.* Методичні рекомендації щодо організації та змісту інклюзивного навчання дітей із особливими освітніми потребами.
http://www.osvitajagotin.com.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=24&Itemid=71.

Дзізінська Оксана,
заступник директора з виховної роботи
Кам'янець-Подільського ліцею №13
Чепурняк Наталія,
практичний психолог
Кам'янець-Подільського ліцею №13

Виховний процес та психологічна підтримка як ефективний засіб в закладі освіти

Анотація. Виховна робота закладу спланована та спрямована на досягнення головної мети – розвиток і формування соціально зрілої творчої особистості громадянина України. Виховна робота педагогічного колективу закладу підпорядкована виховній темі та конкретизується системою виховних завдань, до яких належать: здійснення повсякденної психологічної допомоги та емоційної підтримки учасників освітнього процесу. Головною метою ліцею є створення виховного простору як ресурсу розвитку особистості в контексті реалізації основних орієнтирів виховання.

Ключові слова: адаптація, виховний процес, методи, заходи виховання, розвиток.

Виховна робота завжди була невід'ємною складовою освітнього процесу, її важливість складно переоцінити. Все, що відбувається зараз – виклик для закладу, для вчителів та здобувачів освіти.

У нашому закладі ми виділяємо такі напрямки виховної роботи:

- психологічна та емоційна підтримка здобувачів освіти;